

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Pendelyes barátaim!

Gyerekkoromban Chernelházadamonyán, ahol a nagyszüleim éltek, szinte minden házban kézimunkáztak. Varrtak az asszonyok: asztalterítőkön kívül hokedliterítőt, vízpadterítőt, kefe- és fésűtartót, varrógépterítőt, függönyt és falvédőt.

Engem gyerekként különösen a falvédők világa izgatott, mert mesék lapjai között éreztem magam.

Találkozhattam ebben a világban beteljesült vagy be nem teljesült szerelemmel, a napi törődéssel, a jóra valóssággal, a konyha titkaival, a jó asszony ismérveivel, a vallási hittel, a hazaszeretettel. A nagymamám egyik konyhai falvédője a munka becsületét hirdette.

Az engem megérintő „műfaj” a néprajzosok kutató kedvére is hatott, hiszen ma már szakirodalma van ennek.

Innen tudjuk, hogy a falvédő-ábrázolások és azok szövegei sokat elmondanak készítőjükről, a gondolkodásukról, őszintén beszélnek vágyaikról, az ekkor élt emberek élethez fűződő viszonyáról, a kor társadalmi és erkölcsi elvárásairól és nem utolsósorban a korszak nőideáljáról.

A falvédők általában nem egyéni alkotások, hanem előnyomott munkák, közösségi ízlés alapján terjedtek el. A rajzoló a mintákat különböző helyekről vették. Másoltak levelezőlapokról, emlékkönyvek szövegeit is felhasználták vagy ismert képzőművészeti alkotást varrtak a falvédőre. A képi ábrázolások sokfélék, mindig a falvédő szövegét illusztrálják.

A faliratok igyekeznek egy mondatba tömöríteni az üzenetet. A szövegek általában egyszerűek, érzelmekkel teli kijelentő mondatok. Népi bölcsességek, jó tanácsok, hétköznapi normatívák, aranymondások, családi harmóniára utalások, valamint nóták, műdalok, operettek, illetve korabeli slágerek szövegéből kiemelt szövegrészeket illesztettek a különböző zsánerképek köré. De szívesen felírtak köszöntőket, kívánságokat, Házi Áldást, bibliai idézetet, fohászt. Ezek leírásához különböző betűtípusokat alkalmaztak.

Lehet szeretni vagy nem szeretni ezt a műfajt, de az vitathatatlan, hogy egy korszak jellegzetes konyhai darabjai, megőrzésük szükségese.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A falvédőket szeretik a vizualitás iránt fogékonyak, mert óhatatlanul kötődik a képi ábrázoláshoz, a mondanivaló képi megjelenítéséhez. Nem kivétel ez alól Herr József sem, akinek fotófalvédőit jöttünk megtekinteni. Nem tüvel és cémával készült kézimunkákat látunk, hanem Jó jó saját fotóiról egérrel körberajzolt, többségében stilizált Pendelyes – pillanatképeket.

Ez a sajátos látásmód és az ötlet a kivitelezés mikéntjére három gondolatsort indított el bennem.

Az egyik kulcsszava **a bátorság.**

Jó jó talán műfajteremtő lépést tett, ráadásul vállalta, hogy kiáll vele egy szélesebb közösség elé. Nem a fiókjának alkotott, és a megmérettetésben továbblépett annak a kis közösségnek a keretein is, akikről a képek szólnak. Kilépett a biztos talajfogás teréből, kockáztatva azt, hogy a képeken megjelenő tartalmak a kívülállókra nem a közös élményanyag felszabadító és újraidézó erejével hatnak. Ez mindig kockázatos vállalkozás, hiszen a formabontó lépések megosztják a befogadó közeg érzelmi és gondolati reakcióit. Bátorság kell hozzá!

A másik kulcsszó **a felismerés.**

Felismerése annak, amit Sipos Feri barátomtól hallok mindig, amikor a néptáncról és a népi kultúráról esik szó: hogy az igazi értékörzés lényege a továbbvitel lehetőségeinek a keresésében rejlik. Modern életünkben is meg kell találnunk azokat a csatornákat, amelyekben élővé tesszük a hagyomány áramlását. Ehhez az kell, hogy szeressük a hagyományunkat, illetve kell még annak a felismerése és a vállalása, hogy a mi életminőségünkre is jótékonyan hathat a hagyatékunkban rejlő erő. Mert itt ez a lényeg: hagyatékunk tápláló erőforrás. Aki ennek a meglátásában segít, az egyszerre tiszteleg az ősök emléke előtt és szolgálja a kortársait.

Sipos Feri barátom ezt tudja jól. Szerintem Jojó is tudja, mert a képek létrehozásával éppen ezt a felismerést ültette át a gyakorlatba.

A harmadik kulcsszó **a hála.**

Jojó felidézeti és megtapasztaltatja velünk a közösségi létbe tartozás nagyszerűségét, az áthagyományozott népi kultúra létfontosságát, a szavak és a mondatok mantrikus varázserejét, a játékoság, a humor felszabadító érzetét. Jojó formát keres, amelyben kifejezheti háláját, odaadását, tiszteletét barátai, közössége iránt. Ahogy tették ezt eleink közül is sokan.

Miért nagyon fontos ez? Azért, mert ma nagy divat csak várni a közösségtől, a „vezetéstől” a Jóistentől, de cserébe nem adni semmit. Vagy csak álgesztusokat adni valódi tartalom és tisztességes szándék nélkül. Elkényelmesedtünk ebben. Erre valószínűleg mindig is hajlamosak voltak az emberek, amit az a szólásunk igazol, hogy „Segíts magadon, Isten is megsegít!” De ebből ki kell zökkenni. Jojó érti ezt.

Ma nem szokás hálásnak lenni azért, ami van, ami megadatott. Ma nincsen szemünk az apró örömekre, a „van”, a „most” szentségére. Mindig várunk valamit, ami „majd lesz”. Pedig életminőségünk egyik legkardinálisabb eleme a hála érzése. És aki erről hitelesen szól, az bizony szolgál a szó legnemesebb értelmében.

Krónikásnak lenni tehetség és felelősség kérdése.

A tehetség a krónikáság individuális alkotóeleme. Kell hozzá témaérzékenység, lényeglátás, jó ízlés, kifejezőerő, humor – ezek olyan képességek, adottságok, amikkel születünk. Úgy is mondhatnám: adományok, amiket kapunk.

A felelősség a krónikáság szakrális alkotóeleme. Azért szakrális, mert ezt mi alakítjuk ki kemény munkával magunkban. A mi választásainkról, döntéseinkről szól. Maga szó is utal erre: felelősnek lenni annyit tesz – felelni és megfelelni a sors kihívásainak. Azaz tudatos lépést tenni. Vállalni.

Jojót krónikásnak látom. A képek témáira összpontosítva egy kis közösség tehetséges krónikásának. Az említett három kulcsszó (a bátorság, a felismerés és a hála) tekintetében a kis közösség határain túllépő, felelősségvállaló krónikást látom benne.

Kedves Pendelyes Barátaim!

Jojó falvédőin keresztül bepillantást nyerhettem egy olyan világba, ahol érdemes lenni. Ezért vagyok hálás Jojónak.

Az én falvédőmön - amelyet persze Jojó készítené, és amelyen mindannyian rajta lennétek - a mottó bizonyára ez lenne:

Csak a segítség, a vigasz,
A barátság, az az igaz,
Csak az a gyémánt-szeretet,
Mi a szívekre veretett.

Köszönöm, hogy meghallgattak.